

Det amerikanske præsidentvalg

Hans Jørgen Nielsen

Der er et godt gæt på resultatet af det amerikanske præsidentvalg. Nemlig, at ingen ved, hvad det ender med. I foråret og forsommeren førte demokraten Dukakis stort. Opinionsmålinger viste et forspring på 10-15 procent frem for George Bush. Det hele så ud til at være afgjort. Men midt på sommeren skiftede billedet. Nu fik George Bush et forspring. Det ændredes dog snart til dødt løb.

Bush og Dukakis

En del af udsvingene forklares ved selve processen. De republikanske primærvalg var hurtigt afgjorte. George Bush ville blive opstillet. Dermed blev det demokraterne, der dominerede medierne, og dermed også meningsmålingerne. Efter begge partiers konventioner var de begge med igen. Men en del af usikkerheden skyldes også, at ingen af de to kandidater er af den type, der kalder på det store engagement.

George Bush havde ikke rigtigt fået mulighed for at markere sig under Reagan. Han var den loyale vicepræsident, men det betød netop, at han virkede anonym. Det var et problem i forbindelse med Iran-Contra-skandalen. Havde han kendt til manipulationerne, var det slemt. Men havde han ikke været til stede ved afgørende møder, var det heller ikke godt. For hvad lavede han så egentlig? Det kørte diskussionen på en tid lang. Ikke den mest interessante eller oplysende debat. Men et tydeligt tegn på George Bush's alvorligste problem: Billedet af en nydelig herre. Med fin baggrund fra et rigmandshjem og Yale University. En New England'er, der fremstillede sig som Texasmand. Men uden den markante profil. "Var han en leder?" blev der spurgt.

Her var Dukakis bedre stillet. Han havde ligeledes den rigtige baggrund. Ikke Yale, men Harvard. Også han lagde dog vægt på noget andet: At hans forældre var græske immigranter. Men leder var han. Guvernør i Massachusetts, også New England, fra 1974 til 1978 og igen fra 1982. Afbrydelsen skyldtes ikke, at republikanerne havde vundet et valg. Men derimod at hans eget parti nægtede at genopstille ham. Han havde fornærmet alle med sin arrogance. Men han kom igen efter at have brugt sit politiske eksil til endnu et Harvard-ophold. Og efter at have lært at begå sig.

Dukakis havde en oplagt fordel. Han var respekteret for sin kompetence. Og han kunne slå stærkt på det såkaldte Massachusetts-mirakel. Staten var gået fra at være staten med den højeste til at være staten med den laveste arbejdsløshed i USA (1). Og han havde kunnet få statsbudgettet til at balancere uden at hæve skatterne. Det var gode argumenter i en periode, hvor der var almindelig bekymring over kurs-chok på Wall Street, rekordhøje handelsbalanceunderskud og svære vanskeligheder i Washington med at få forbundets underskud nedbragt.

Men også Dukakis havde problemer. Før kampagnen var han ikke videre kendt uden for sin hjemstat. Det blev han. Men han var - og er - mere den respekterede teknokrat end den store folkefører (2). Mere sarkastiske iagttagere kommenterede dog med, at efter 8 år med Reagan havde man haft nok karisma.

Dygtige eller udygtige, er det imidlertid ikke kandidater, der peger på det store engagement. Ingen binder sig rigtigt til dem, og der skal ikke meget til at svinge præferencerne i opinionsmålingerne. Og heller ikke ved det

endelige valg. Der er ingen Reagan denne gang.

Temaer: Lederskab, Kokain og Velfærd

Den hurtige afgørelse i de republikanske primærvalg havde endnu en konsekvens: Det blev demokraterne, der dominerede temaerne. På mange måder er præsidentvalget i år et valg uden de stærke konturer. Der er ikke dramatiske spørgsmål a la raceuro, et gidseldrama som i 1980 eller en Vietnamkrig, man må se at få afsluttet. Det drejer sig mere om skattepolitik, budgetunderskud og velfærds politik.

Men der er naturligvis de evindelige henvisninger til 'lederskab'. Den betydning, begrebet tillægges af alle kandidater, synes at være en direkte funktion af dets vaghed. Og der kom en debat om stofmisbruget. På den ene fløj giver det anledning til krav om øget brug af dødsstraf og forstærket indsats af kystvagt med mere. Men problemet skiftede til i højere grad at være et tema for demokraterne. Ikke mindst takket være Jesse Jackson. Der blev lagt stærkere vægt på de sociale aspekter.

Og også mere generelt skiftede valgtemaet i retning af, hvor meget velfærd der skal være. Problemet er ikke mere, hvor der kan skæres ned. Men hvilke ordninger, der skal opbygges. Problemet med de hjemløse og de sidste års begrænsninger i det sociale boligbyggeri var fremtrædende i den almindelige debat. Demokraterne pressede på for en handelslov med en god portion protektionisme, men også med krav om 60 dages varsel ved masseafskedigelser. Det sidste førte til et veto fra præsident Reagan, men man gik videre med sagen. I Massachusetts underskrev Dukakis en lov, der pålagde alle arbejdsgivere at sørge for sygeforsikring for deres ansatte. Det henviste han stærkt til under primærvalgene

som en model for hele USA. Og i kongressen blev gennemført en lov med offentlig dækning af udgifter for "katastrofe sygdom" (ulykker og lignende). Den skrev Reagan under. Alt sammen er det måske små skridt. I Massachusetts var 90 procent af lønmodtagerne sygeforsikrede, før loven blev underskrevet. Der vil også stadig være huller. Men lagt oven i de allerede eksisterende folkepensions- og socialforsikringsordninger kan de bringe USA meget tættere på europæiske velfærdsstater.

Uafklarede temaer

Denne tema-oversigt er præget af den demokratiske dominans i forårets kampanjer. Men republikanerne kan komme igen. Det er allerede sket i opinionsundersøgelserne. Og der er temaer, der vender den anden vej. Og som enten har været oppe eller med stor sikkerhed kommer det.

Fra republikansk side har man været fremme med 'Gud, Flaget og den elektriske stol'. Bush slår på genindførelse af bøn i skolerne, Dukakis kritiseres for i Massachusetts at have bremset skolernes daglige bekendelse til flaget, og republikanerne kræver obligatorisk dødsstraf for mord med forbindelse til narkotikahandel. Dukakis kritiseres modsat for en liberal strafferetspraksis (3). Temaet er af lidt usikker karakter. Dødsstraf støttes af 75 procent af vælgerne. Men på den anden side er temaet gammelt. Mere vigtig er den generelle strategi: At fremstille Dukakis som en New England liberal. Det kan gøre det vanskeligere at genvinde de demokrater, der i 1984 stemte på Reagan. Men Dukakis' valg af en konservativ Texas-demokrat som vicepræsidentkandidat kan på dette punkt vanskeliggøre den republikanske strategi.

Mere alvorligt kan det blive, at republikanerne er kraftigt i gang med at se nærmere på Massachusetts-miraklet. Det kan undergra-

ve Dukakis' position: Hans væsentligste fortrin er hans evner som guvernør. Og der er spørgsmålstegn. Økonomer har således beregnet, at det meste af ændringen fra arbejdsløshedsø til "mirakel" skete i de fire år, han var ude. Og Massachusetts har også problemer med narko, med miljø, med statsbudgettet, med boliger etc. som andre dele af landet. Et rent mirakel er det ikke. Hertil kommer, at i år er Dukakis evner som administrator sat på en speciel prøve. På grund af både fejlskøn og reformen i den amerikanske skattelovgivning har man meget svært ved at få statsbudgettet til at hænge sammen. Der er en mindre finanskrisen.

Over for Dukakis' evner står den republikanske administrations evner. Og her afhænger meget af den økonomiske udvikling. I øjeblikket er der højkonjunktur. Det gavner republikanerne. Men der er også handelsunderskud på 10-12 milliarder dollars om måneden. Det skal helst ikke stige. Sidste års meget højere tal prægede faktisk den offentlige debat kraftigt, forstærket af de voldsomme kursfald i oktober. Der er ikke langt fra den euforiske optimisme til skrækken for sammenbruddet.

Opstillingsprocessen

Fraværet af faste partiorganisationer har en markant konsekvens. Det er kandidaterne selv, der bygger en organisation op under kampagnen for at vinde partiernes nominering som præsidentkandidat. Både med hensyn til personel og med hensyn til finansiering. Og der bruges mange penge. For det forrige valg i 1984 har R.L. Berke for New York Times anslået, at demokraterne brugte ca. 80 millioner dollars før nomineringen og republikanerne 30 millioner dollars. De samlede omkostninger løb op i 325 millioner dollars. I år gættes på udgifter på 500 millioner. (R.L. Berke).

I 1984 kunne republikanerne sagtens være billige. Det var på forhånd givet, at Ronald Reagan ville blive genopstillet, hvorimod der var et hundeslagsmål blandt demokraterne. I år har meget af det samme gentaget sig. Republikanernes opstilling var hurtigt afgjort. Men hos demokraterne blev kampagnen ved og ved, også efter at det var klart, at Dukakis ville vinde. Jesse Jackson ville ikke give sig. Det var formodentligt godt for Jackson selv. Han fik sine synspunkter frem (4). Og det var i hvert tilfælde en fordel for Dukakis. Han forblev i mediernes søgelys. Før var han en lokal guvernør i en ikke alt for stor stat. Efter kampagnen var han en landspolitiker.

Kampagnen havde klart et etnisk indhold. (Tabel 1) Jackson vandt de sorte helt overbevisende, mens Dukakis næsten lige så klart vandt de jødiske vælgere og også stod meget stærkt hos katolikkerne. Jackson er ikke den eneste, der kan appellere til mindretallene. Kandidaterne appellerer blot til forskellige mindretal. En fjerde gruppe, det spansktalende mindretal, deltes med broderparten til Dukakis og en pæn portion til Jesse Jackson.

Tabel 1. Resultater fra demokratiske primærvalg.

	Dukakis	Jackson	Andre	Total
Alle	43%	29	38	100
Hvide	54	12	35	101
Sorte	4	92	4	100
Spansk	48	30	20	98
Katolikker	60	18	22	100
Jøder	75	8	17	100

Kilde: New York Times, June 15, 1988

Men først og fremmest demonstrerede den demokratiske kampagne værdien af penge, strategi og en velsmurt organisation. Dukakis samlede mange penge og brugte dem. Frem til juni, da primærvalgene var ovre, var han oppe på 24 millioner dollars. I stort omfang kom pengene fra græsk-amerikanere og i endnu større grad fra Massachusetts erhvervsliv. (Babcock, C & Richard Marin). Og

kampagnen kørte velsmurt og målbevidst. (Wertheimer, L.; Butterfield F.). Dukakis kom langt ved at være 'leder' og 'manager'.

1984-valgkampagnen var på et væsentligt punkt anderledes på den demokratiske side. Dengang var det ikke blot kandidaterne, der stablede kampagner på benene. AFL-CIO, det amerikanske LO, engagerede sig meget tidligt til fordel for Walter Mondale. Det var ikke blot den normale støtte for den demokratiske præsidentkandidat, når han først var opstillet. Man støttede Mondale fra første færd i kampen mod de demokratiske rivaler. Dette engagement er ofte beskrevet som en fiasko (5). Var det lykkedes, kunne USA være kommet meget tættere på det europæiske mønster med tætte bånd mellem partier og organisationer i valgkampe. (W. Galenson 1986:63-67). Men i 1988 har man ikke villet gentage eksperimentet, selv om chancerne denne gang er meget større for, at den AFL-CIO-støttede kandidat kan vinde (6). AFL-CIO har heller ikke haft en enkelt kandidat at samles om. Og kandidaterne på deres side vil gerne have sig frabedt at blive kaldt kandidat for særinteresser. Dette har også ført til, at kandidater, bl.a. Dukakis, har afvist støtte fra de såkaldte PACs - Political Action Committees, der ofte oprettes af interessegrupper for at omgå bestemmelser om, hvor meget der må gives til en kandidat. Kandidaterne har valgt at fremstå som ubundne af specielle hensyn (7).

Vælgerstrategier

Amerikanske valg adskiller sig på et ganske væsentligt punkt fra de fleste europæiske valg. Det er trekantdramaer. Ikke blot er der den sædvanlige skillelinie mellem venstre og højre - konkret mellem Demokrater og Republikanere. Partierne er også i konkurrence med sofaen i langt højere grad, end tilfældet er i Europa. Ved det kommende præsidentvalg skal man næppe vente mere end en valg-

Tabel 2. Fordeling af det samlede vælgerkorps

Vinder		Stemte Demo- kratisk	Stemte Repub- likansk	3 parti	Stemte ikke	Ikke USA- borger
1968	Nixon (R)	26	26	8	38	2
1972	Nixon (R)	21	33	1	42	3
1976	Carter (D)	28	26	1	42	3
1980	Reagan (R)	22	27	4	43	4
1984	Reagan (R)	22	32	0	42	4

Kilder: Statistical Abstracts 1988: U.S. Department of Commerce, 1987. Tabellerne 397 og 420. Tallene for »ikke USA-borgere« samme kilde, årg. 1985, tabel 427.

deltagelse på 50-55 procent, på niveau med de senere valg. (Tabel 2) (8). Dette har en bemærkelsesværdig konsekvens: Præsidenten har normalt kun opslutning fra en trediedel eller en fjerdedel af den samlede vælgerskare, selv om han har flertal af de afgivne stemmer. Sofavælgergruppen er meget markant den største gruppe i vælgerkorpsen (9).

I 1930'erne og 1940'erne var valgdeltagelsen lige så lav som nu. Derefter skete der en stigning i 1950'erne til et niveau omkring de 60 procent, men så kom et fald til det nuværende niveau. Det lave niveau er det normale. Ved europæiske valg skal man være meget uheldig for at have en valgdeltagelse under 70-80 procent. Og meget højere end 90 procent er det svært at komme. Alt i alt er der i Europa kun få reserver blandt sofavælgerne. Hvad der her tæller er, om man kan hente nogle få af dem, der ellers ville stemme på et naboparti.

I USA derimod er det næsten lige så vigtigt at få folk op af sofaen. Og det giver fløjkandidater en vis indflydelse. Man ser det i primærvalg-kampagnerne:

- i det Demokratiske parti er Jesse Jackson nærmest den dårligst tænkelige kandidat, hvis det blot gjaldt om at flytte stemmer fra Republikanerne. For han ligger til venstre for Demokraternes centrum. Men han er frem-

Tabel 3. Valgdeltagelse og partivalg efter social status

	Stemte		Partivalg (pct. Demokrater)		N =			
	1976	1984	1976	1984	1976	1984	1976	1984
<i>Familie-indkomst</i>								
Under \$10.000	58	58	64	56	1335	599	736	338
\$10.000-\$14.999	62	68	58	41	722	338	439	219
\$15.000-\$19.999	72	66	58	42	622	271	429	173
\$20.000-\$24.999	78	68	53	41	534	300	398	200
\$25.000 og mere	82	81	44	32	709	1153	558	908
<i>Uddannelse</i>								
Mindre end high school	58	58	64	46	1346	764	744	433
High School	68	71	55	36	2112	1489	1374	1027
Over High School	85	85	47	40	759	626	608	513
<i>Race</i>								
Sorte	61	66	93	89	436	313	256	198
Hvide	68	72	52	33	3763	2497	2461	1741
<i>Køn</i>								
Kvinder	66	71	55	42	2370	1626	1491	1124
Mænd	70	71	56	35	1857	1254	1241	850
<i>Fagforeningsmedlem</i>								
Både ægtefælle og IP	79	74	81	61	42	31	32	23
IP(interviewperson)	66	76	66	52	376	227	235	167
Ægtefælle	66	76	58	51	214	114	133	80
Hverken IP eller ægtefælle	68	70	53	35	214	114	1377	1130

Kilde: General Social Survey. Direkte bearbejdelse af rådata. Resultaterne for 1976 valget bygger på undersøgelserne i 1977, 1978 og 1980. Resultater for 1984 bygger på undersøgelserne i 1985 og 1986. Ved opgørelsen af valgdeltagelsen er alene set på de, der enten sagde de stemte eller at de ikke stemte (dette udelukker kun et mindre antal, uden valget, respondenter der nægter at svare etc.). Ved opgørelsen af partivalget, ses alene på de, der stemte enten demokratisk eller republikansk, med udelukkelse af den (meget lille) gruppe, der stemte på et tredje parti. Som alle Survey undersøgelser overdriber også denne valgdeltagelsen. (Her med ca. 10 pct.).

ragende til at mobilisere een vælgergruppe: Hidtil passive sorte,

- hos Republikanerne var Pat Robertson i starten af kampagnen pænt med. Han er til højre for Republikanernes centrum og derfor ikke alt for velegnet til at hente midtervælgere. Men han fik styrke ved at mobilisere stærkt troende kredse.

Man kommer også til at se det ved det rigtige præsidentvalg. Michael Dukakis har udpeget en vicepræsidentkandidat, Bentsen, der står til højre. Dette passer fint til en strategi, der går ud på at vinde vælgere fra modstanderpartiet. Bush har også udpeget en kandi-

dat til højre: Dan Quayle. Det ville være en brøler, hvis det alene gjaldt om at fastholde midtervælgere, der kunne være fristet af Demokraterne. Men det er meget godt til at mobilisere Midtvesten og de højreorienterede.

Vælgere

Forskellene i valgdeltagelse og partivalg er næsten klassiske. Tabel 3 ser på det sidste valg, hvor henholdsvis en demokrat vandt (1976), og hvor en republikaner sejrede (1984). Valgdeltagelsen er lavest hos sorte, hos folk med lave indtægter og hos dem med begrænset skoleuddannelse. Det er samtidigt

de grupper, hvor demokraterne står stærkest. En konklusion er snublende nær. Demokraterne ville vinde, hvis valgdeltagelsen var højere. Og som meget grov gennemsnitsbetragtning holder konklusionen muligvis. Men også kun som netop et meget groft gennemsnit.

For det første passer konklusionen ikke helt perfekt med de historiske forløb. Stigningen i valgdeltagelsen i 1950'erne faldt sammen med, at republikanerne overtog Det Hvide Hus efter 20 år med først Roosevelt og dernæst Truman som præsidenter.

Dernæst er flere af de grupper, hvor demokraterne står markant stærkt, ret små. Selvom man har et voldsomt forspring hos de sorte, hjælper det ikke meget, når der kun er 10-11 procent sorte i den aktive vælgerbefolkning. En stigende valgdeltagelse hos de sorte vil kun have marginal betydning. Og nok vandt demokraterne stort hos fagforeningsmedlemmerne. Men heller ikke dette betyder meget i et land, hvor organisationsprocenten er nede på 15-20 procent af lønmodtagerne. Heller ikke her er der meget at hente ved en øget mobilisering.

Endelig og vigtigst er forbindelsen mellem social placering og partivalg ofte meget løs. Dette gælder kun de enkelte valg. I 1984 var der for eksempel - i modsætning til 1976 - kun en ulden sammenhæng mellem uddannelse og demokratisk partivalg. Og f.eks. 1984-resultaterne for indkomst illustrerer, at republikanerne udmærket er i stand til at vinde indpas hos lavindkomst-grupperne. Måske ikke så stærkt som i højindkomst-grupperne. Men ofte nok til et flertal. Den sociale forskel bestod i 1984 i stort omfang i, at republikanerne havde et lille flertal i lavstatusgrupperne, men et voldsomt flertal hos højstatusgrupperne. Og fra valg til valg kan der ske niveauforskydninger. I næsten alle grupper stod demokraterne i 1984 markant svagere end i 1976 (10).

En demokratisk præsidentkandidat har det alt andet lige lettere hos lavstatusgrupperne end en republikansk. Men en republikaner er bestemt ikke uden chancer, som illustreret af Reagan i 1984. Det kan gå anderledes denne gang, i 1992 etc. Men der er et republikansk potentiale allevegne og også et demokratisk

Tabel 4. Politiske opfattelser og partivalg 1984.

Politisk selvopfattelse	Pct.	N=
Pct. demokrat, der regner sig for:		
stærkt liberale	77	34
Liberale	72	189
Svagt liberale	58	231
Moderate	40	725
Svagt konservative	24	358
Konservative	15	325
Stærkt konservative	23	60
Pct. demokrater blandt grupper med forskelligt syn på om det off. bruger for lidt, tilpas eller for meget til forskellige formål		
Forbedring af de sortes forhold		
- regeringen bruger for lidt	55	319
- regeringens forbrug tilpas	31	411
- regeringen bruger for meget	26	177
Velfærd		
- regeringen bruger for lidt	68	173
- regeringens forbrug tilpas	38	329
- regeringen bruger for meget	28	440
Socialforsikringen ("Social Security")		
- regeringen bruger for lidt	59	978
- regeringens forbrug tilpas	36	789
- regeringen bruger for meget	25	148
Pct. demokrater blandt folk, der placerer sig forskelligt m.h.t. om regeringen skal mindske indkomstforskelle (skala fra 1 til 7)		
1. Regeringen skal formindske	59	201
2.	46	77
3.	46	157
4.	34	203
5.	34	104
6.	20	69
7. Regeringen skal ikke gøre noget	19	135

Kilde: General Social Survey 1985-86 (Variable: Polviews, Natrace, Natfare, Natsoc, Eqwlt). Kun vælgere, der enten stemte Demokratisk eller Republikansk er medtaget. I flere af tilfældene mindskes antallet af interviews af, at en del har fået forelagt alternative spørgeskemaudkast.

de fleste steder. Alt afhænger af, hvem der mobiliserer hvilket potentiale. Det gælder med hensyn til at flytte stemmer hos de aktive vælgere. Og det gælder med hensyn til at få folk op af sofaen.

De ideologiske forskelle var i 1984 nærmest lidt klarere end de sociale, (tabel 4). Demokraterne stod stærkere hos folk, der regnede sig for liberale, dem, der gik ind for flere offentlige udgifter til velfærdsformål, og hos

dem, der ville have udligning. Men igen er størrelsesforholdene værd at have i betragtning. De grupper, hvor demokraterne stod virkeligt stærkt, var ofte små, mens tingene var mere uklare hos de noget større midtergrupper, med mere ligevægt mellem de to partier.

Intet er afgjort på forhånd. De store sociale og ideologiske grupper er ikke fast og markant bundet op til et af de to partier. Partibalancen kan svinges.

Tabel 5. Partiidentifikation 1984.

	1976			1984		
	Hældningens retning			Hældningens retning		
	Demokratiske	Republikanske	Ingen	Demokratiske	Republikanske	Ingen
Stærke partitilhængere	19	10		20	15	
Svage partitilhængere	25	17		23	18	
Uafhængige, men med parti-hældning	11	8		9	10	
Uafhængige			9			6
	55	35	9	52	43	6
N=		2728			1972	

Kilde: General Social Survey. Direkte bearbejdelse af rådata. Resultaterne for 1976 valget bygger på undersøgelserne i 1977, 1978 og 1980. Resultater for 1984 bygger på undersøgelserne i 1985 og 1986.

Den samme konklusion får man ved endnu et kriterium: partiidentifikationen. I amerikansk valgforskning er denne blevet brugt som et nøglebegreb. Den skulle angive vælgernes basale orientering til partierne. Det er ofte blevet indvendt, at man derved ender i en tautologi: Man kommer til at forklare, at en person stemmer demokratisk ved at hen-

vise til, at han regner sig for demokrat (partiidentifikationen). Men problemet er i nogen grad det modsatte. Nemlig, at partiidentifikationen ofte ikke siger så meget. Folk stemmer tit på tværs af deres parti.

Umiddelbart skulle demokraterne have en fair chance for at vinde stort set alle valg. Ta-

Tabel 6. Partiidentifikation og stemme for det demokratiske parti.

	Demokrat		Uafhængig	Nærmest Republikan.	Republikaner	
	Stærk	Svag	Nærmest Demokrat	Nærmest Republikan.	Svag	Stærk
1976	93	78	71	48	25	17
1984	90	57	58	25	9	3
Diff.	3	21	13	23	16	14
N=						
1976	519	692	309	241	223	465
1984	382	444	181	124	193	351

Kilde: General Social Survey. Direkte bearbejdelse af rådata. Resultaterne for 1976-valget bygger på undersøgelserne i 1985 og 1986.

Tabel 7. Reagan-demokrater, rigtige demokrater og kærnerrepublikanere

Definition Stemme Parti-id	»Kærne- demo- krater«	»Reagan demo- krater«	»Kærne- republi- kanere«	Forskel mellem Reagan-demokrater og	
	Demo Demo	Repu Demo	Rep Rep	Kærne- demo- krater	Kærne- Republi- krater
Pct., der mener der bruges for lidt på:					
- de sortes forhold	52	28	26	-24	+2
- velfærd	34	12	9	-22	+3
- socialforsikringen	61	55	40	-6	+15
Pct., der regner sig for liberale	39	20	10	-19	+10
Pct., der tilhører en fagforeningsfamilie	29	23	12	-6	+11
Pct. med familieindkomst under \$15.000	38	26	23	-12	+3
Pct. med mindre end high school	28	28	15	0	+13
Pct. ikke-hvide	27	8	2	-19	+6
Pct. kvinder	62	57	53	-5	+4
Erhvervsfordeling					
- pct. selvstændige	10	13	17	+3	-4
- pct. privat ansatte	63	67	66	+4	+1
pct. off. ansatte	27	20	16	-7	+4

Kilde: General Social Survey. Direkte bearbejdelse af rådata. Resultaterne for 1976 valget bygger på undersøgelserne i 1977, 1978 og 1980. Resultater for 1984 bygger på undersøgelserne i 1985 og 1986.

bel 5 sammenligner igen 1984 med 1976. Kun de, der faktisk stemte, er taget med. Ved begge lejligheder anså et flertal sig for demokrater eller hældte i det mindste i demokratisk retning. Der skete en lille stigning i antallet af republikanere. Men ikke nok til at flytte det demokratiske flertal i partiidentifikationen. Demokraterne "burde" have sejret ved begge valg. Forklaringen er ligetil. Bortset fra de stærkeste partitilhængere, er vælgerne ofte mere end villige til at svigte deres parti, (tabel 6). 78 procent af de 'svage demokrater' stemte i 1976 på Jimmy Carter. Det var pænt, men 22 procent svigtede trods alt. Og meget værre var det i 1984. Kun 57 procent af de svage demokrater stemte på Walter Mondale. Hele 43 procent hjalp Reagan til endnu en periode. En populær kandidat som Reagan kan sagtens overvinde det demokratiske forspring i den grundlæggende partiorientering.

I 1984 vandt Reagan i høj grad ved at få fat i utro demokrater. Valget i 1988 kommer derfor i høj grad til at dreje sig om den type vælgere, der nok regner sig for demokrater, men ikke går af vejen for at stemme republikansk. Vinder Duakis ikke "Reagan-demokraterne" tilbage, kan han godt opgive. Og mister Bush dem, har han tabt. Reagan-demokraterne er næsten, som man kunne forestille sig, (se tabel 7). I nogle henseender ligner de "kerne-demokraterne" - de vælgere, der regner sig for demokrater og stemmer derefter. Og i andre henseender ligner de mere "kerne-republikanere": Folk, der både regner sig for republikanere og stemmer republikansk. De ligger imellem rigtige demokrater og rigtige republikanere. Men ikke nødvendigvis midt imellem. For i nogle henseender ligger de tæt på den ene gruppe og i andre henseender tæt på den anden.

En del af forklaringen på de usikre valg er derfor nok også usikkerheden i parti-identifikation. En del vælgere regner sig for demokrater. Men de kunne lige så godt være republikanere. Hvad de også somme tider er, når de stemmer.

Afsluttende bemærkninger

Denne gang er der ikke meget, der kan svinge vælgere væk fra deres normale tilhør. Dette kan give den grundlæggende partiidentifikation en noget større chance. Og dermed et plus til Dukakis. Men andet taler modsat: De fleste amerikanere mærker gode tider, men faldende arbejdsløshed og stigende velstand. Det ledsages i voldsomt omfang af stigende udlandsgæld (11). Men skylden lægges ofte på unfair konkurrence fra Fjernøsten og ikke på manglende dygtighed på hjemmebane: USA kunne sagtens konkurrere, hvis japanerne ville give dem lov. De gode tider giver George Bush et plus. Om de to plusser er lige store, er et andet spørgsmål.

Tilbage står de effektive kampagne-maskiner. Dukakis er allerede kommet langt ad den vej. Mere usikkert er det, hvor langt det bærer i den videre kampagne. George Bush er heller ikke karismatisk eller i besiddelse af det markante budskab som Regan. Men også han kan stable et organisations-maskineri på benene. Valget kan blive afgjort af, hvilken maskine, der kører bedst eller med færrest mulige fejl. Men der kan komme til at mangle en evne til at mobilisere vælgere. Valget er ikke alt for farverigt.

Noter

- (1) I primærvalgs-perioden cirka 2 procent arbejdsløshed mod cirka 6 procent i USA som helhed. Amerikanske arbejdsløshedstal er ikke uden videre sammenlignelige med de hjemlige. Deltidsarbejdsløse medregnes ikke, og man skal være aktivt arbejdssøgende. Har man opgivet at få arbejde, regnes man for udtrådt af arbejdsmarkedet. D. Hibbs anslår, at

amerikanske tal skal forhøjes med mellem en trediedel og halvdelen. (D. Hibbs 1987:45-46). Det betyder imidlertid blot, at de samlede amerikanske arbejdsløshedstal peger på et større problem, end det fremgår ved en direkte sammenligning med danske tal, mens Massachusetts stadigvæk har meget høj beskæftigelse. Reelt er der en udtalt mangel på arbejdskraft i mange brancher og områder. Det tæller i det demokratiske parti med de mange arbejdervælgere.

- (2) Episoden med den manglende genopstilling i 1978 er nok glemt. Men stadigt er der i Massachusetts noget blandede holdninger, der blandt andet kom frem ved, at Jessie Jackson uden nogen som helst kampagne - og med meget få sorte i staten - kunne få 20 procent af stemmerne ved det demokratiske primærvalg i staten. Nu i efteråret har det været endnu værre. Selv i sin hjemstat er han ved at miste forspringet. I juli viste en undersøgelse fra Boston Herald et 14 procents forspring, men den 31. august havde samme avis 42 procent til både Dukakis og Bush blandt Massachusetts vælgere. En anden undersøgelse gav dog stadigt Dukakis en føring i hjemstaten på 7 procent. Men det er også meget lidt i en klart demokratisk stat. (Daily Hampshire Gazette, Northampton, MA, Sept. 1, 1988). Til venstre kritiserer man, at balancen på statsbudgettet er opnået ved besparelser på meget følsomme sociale områder, og der er alvorlige problemer med miljø og trafik. Vigtigere er dog formodentlig, at Dukakis som person regnes for kold.
- (3) Massachusetts har ikke dødsstraf, og mordere kan få udgangstilladelse. En del af ståhejen hang sammen med et nyt mord begået af en morder på orlov. Men egentlig liberal er lovgivningen ikke. Man kan få dobbelt livsvarigt fængsel. Bortset fra, at den ene af straffene per definition falder væk, er det alvor med det livsvarige.
- (4) Det gav også mandater til partiets konvent og dermed ekstra basis for at øve indflydelse på partiets program. Reglerne svinger fra stat til stat, men hos demokraterne er der i varierende grad en forholdsmæssig fordeling af statens delegerede i forhold til stemmetallene. Jessie Jacksons andel af delegaterne ved det demokratiske konvent kom temmeligt præcist til at svare til hans andel af stemmerne ved de demokratiske primærvalg. Noget andet er, at Jessie Jackson-tilhængerne stod stærkere, hvor udvælgelsen af delegerede skete ved 'caucuses' (i store træk = opstillingsmøder). Her har aktivister lettere ved at gøre sig gældende p.gr. af den lavere samlede deltagelse. Den samme mekanisme gjorde sig iøvrigt gældende på den republikanske side. Pat Robertson

vandt ingen rigtige primærvalg, men 3 'caususes'. (William Schneider).

- (5) Under primærvalgene måtte AFL-CIO lide den tort, at sorte arbejdere stemte på Jessie Jackson og ikke på Mondale, trods anbefalingerne fra deres fagforbund. Det kunne man næsten have sagt sig selv på forhånd. Værre var det, at en meget stor del af medlemmerne endte med at stemme på Reagan. (Se senere tabel 3). Men stadigvæk stemte et flertal af fagforeningsmedlemmerne imod Reagan. Værst var det, at Reagan simpelthen vandt stort. Man stod som taber og fik demonstreret fagforeningernes svaghed. De har så få medlemmer, at deres stemmeafgivning ikke kan ændre en landstendens. Og som bi-effekt blev fagforeningerne i 1984 stemplet som en 'særinteresse', hvis indflydelse er noget negativt.
- (6) Der er på mange måder også støtte til en stor del af fagbevægelsens synspunkter: Beskyttelse mod udenlandsk konkurrence, opsigelsesfrister ved masseafskedigelse, etc.
- (7) Problemet kan være det modsatte: At specielle interesser er afhængige af kandidaten. En af Dukakis' konkurrenter hos demokraterne kommenterede Dukakis' mange penge med: 'You have to be a sitting governor. Then You've got the lawyers and the landfill operators and the bond dealers. They don't love you enough to give \$1000, but they've got to do it'. (Babcock, C.H. R and R. Marin).
- (8) På grund af formen for den tilgængelige statistik indgår en gruppe, der slet ikke har valgret, nemlig bosiddende uden statsborgerskab. Da USA har et indvandringsboom, er dette en gruppe af tiltagende betydning.
- (9) Tolkninger af valgresultater som udtryk for "bølger" i vælgerbefolkningen bliver dermed også farlige. Ronald Reagan stod klart for en anderledes politik end Jimmy Carter, da han besejrede denne i 1980. Man kan med megen rimelighed tale om en højredrejning. Men næppe om en højrebølge; Næsten halvdelen af vælgerne bevægede sig slet ikke, men holdt sig hjemme på sofaen. "Bølgen" bestod i 6 procents nedgang for demokraterne, hvoraf halvdelen ikke engang gik til Reagan, men til en kandidat fra et "uafhængigt" parti (i 1980: John Anderson, der var tidligere demokrat).
- (10) Den samme løshed finder man iøvrigt også på et andet kriterium, der ikke vedrører sondringen mellem høj og lav status, nemlig offentlig ansættelse. I 1984 havde offentligt ansatte ikke umiddelbart mange grunde til at stemme republikansk. Reagan var in-

gen ven af den offentlige sektor. Demokraterne stod da også stærkere hos offentligt ansatte end hos privat ansatte. Men forskellen var dog ikke stærkere, end at Reagan alligevel fik halvdelen af de offentligt ansattes stemmer. (Tabel udeladt).

- (11) Omregnet til Danmarks indbyggertal svarer sidste års handelsunderskud til 22-25 milliarder kroner, lidt afhængig af hvilken kurs man bruger. Hertil kommer, at renter af gammel gæld er ved at spille en vis rolle.

Litteraturliste

- Babcock, C.R. & R. Marin: 'Greeks, and Bay Staters, Bearing Gifts'. *The Washington Post National Weekly Edition*, June 6-12, 1988
- Berke, R.L.: 'Big Money's Election-Year Comeback'. *The New York Times*, August 7, 1988
- Butterfield, F.: 'Dukakis'. *The New York Times Magazine*, May 8, 1988
- Galenson, W. 1986: 'The Historical Role of American Trade Unionism' i S.M. Lipset (ed.): *Unions in Transition*. San Francisco: ICS Press
- Hibbs, D. 1987: *The American Political Economy*. Cambridge and London: Harvard University Press
- Schneider, W.: 'A Nagging Discrepancy'. *The Boston Globe*, July 8, 1988
- Wertheimer, L.: 'Dukakis' Secret to Success: He Wouldn't Budge'. *The Washington Post National Weekly Edition*, June 20-26, 1988